

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут охорони здоров'я

08-03-80S

СИЛАБУС

освітнього компонента

SYLLABUS

Анатомія людини		Human Anatomy	
Шифр за ОП	ЗП6	Code in Educational Program	
Освітній рівень: бакалаврський (перший)		Educational level: bachelor's (first)	
Галузь знань Охорона здоров'я	22	Fields of knowledge Healthcare	
Спеціальність Терапія та реабілітація	227	Speciality Therapy and rehabilitation	
Освітня програма Фізична терапія, ерготерапія		Educational Program Physiotherapy, occupational therapy	

РІВНЕ – 2024

Силабус освітнього компонента «**Анатомія людини**» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія, ерготерапія», спеціальності 227 «Терапія та реабілітація». Рівне. НУВГП. 2024. 9 с.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/31760>

Розробники силабусу: Гуцман Сергій Володимирович, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри медико-біологічних дисциплін; Долішній

Михайло Васильович, старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання; Ребров Володимир Володимирович, старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання.

Силабус схвалений на засіданні кафедри медико-біологічних дисциплін
Протокол № 1 від «28» серпня 2024 року

Завідувач кафедри медико-біологічних дисциплін:
е-підпис Гуцман Сергій Володимирович, кандидат біологічних наук, доцент.

Гарант освітньої програми: е-підпис Нестерчук Наталія Євгенівна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІОЗ

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІОЗ: е-підпис Григус Ігор Михайлович, доктор медичних наук, професор.

- © Гуцман С.В., 2024
- © Долішній М.В., 2024
- © Ребров В.В., 2024
- © НУВГП, 2024

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анатомія людини

Ступінь вищої освіти	<i>Бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Фізична терапія, ерготерапія</i>
Спеціальність	<i>227 «Терапія та реабілітація»</i>
Рік навчання, семестр	<i>1-й, 2 семестр</i>
Кількість кредитів	<i>6</i>
Лекції:	<i>30 год денна</i>
Лабораторні роботи:	<i>54 год</i>
Самостійна робота:	<i>96 год</i>
Курсова робота:	<i>-</i>
Форма навчання	<i>Денна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>Екзамен</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА

Лектор

*Гуцман Сергій Володимирович
кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри медико-біологічних дисциплін*

Вікіситет

[https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Гуцман Сергій
Володимирович](https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Гуцман_Сергій_Володимирович)

Як комунікувати

s.v.hutsman@nuwm.edu.ua

Профіль в ORCID
ID:

<https://orcid.org/0000-0002-1817-6835>

*Долішній Михайло Васильович,
старший викладач кафедри теорії та методики
фізичного виховання*

Вікіситет

[https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Долішній
Михайло Васильович](https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Долішній_Михайло_Васильович)
m.v.dolishnii@nuwm.edu.ua

Як комунікувати

*Ребров Володимир Володимирович,
старший викладач кафедри теорії та методики
фізичного виховання*

Вікіситет

[https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Ребров
Володимир Володимирович](https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Ребров_Володимир_Володимирович)
v.v.rebrov@nuwm.edu.ua

Як комунікувати

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Мета та завдання

Метою вивчення ОК є ознайомлення студентів з основними положеннями анатомії людини, дати ґрунтовні знання будови тіла людини, його складових – систем, органів та тканин, на основі сучасних досягнень макро- та мікро анатомії, фізіології, біології; методами анатомічних досліджень; взаємовідносинами органів один з одним, проєкцію органів на поверхню тіла.

Знання анатомії людини відіграють важливу роль у підготовці фахівців в області фізичної терапії та ерготерапії. Фахівці з фізичної терапії та ерготерапії повинні знати анатомію у пацієнтів з патологією опорно-рухового апарату. Використовувати отримані знання та навички для раціональної побудови процесу реабілітації, для встановлення оптимальних строків відновлення. Діагностика і прогнозування є результатом обстеження і оцінки, на основі знань з будови тіла.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle
<https://exam.nuwm.edu.ua/login/index.php>

Компетентності

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.
- СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.
- СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.
- СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.
- СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

Програмні результати навчання

- ПРН 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.
- ПРН 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

Структура та зміст освітнього компонента ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ (30 год)

- Тема 1. Анатомія людини: мета та завдання освітнього компоненту. Історія становлення (2 год).
- Тема 2. Основні осі та площини в анатомії (2 год).
- Тема 3. Опорно-руховий апарат людини. Скелет людини (2 год).
- Тема 4. Вчення про з'єднання кісток (2 год).
- Тема 5. М'язова система (2 год).
- Тема 6. Вчення про нутрощі. Травна система (2 год).
- Тема 7. Дихальна система (2 год).
- Тема 8. Серцево-судинна система (2 год).
- Тема 9. Лімфатична система (2 год).
- Тема 10. Сечова система (2 год).
- Тема 11. Статева система (2 год).
- Тема 12. Ендокринна система (2 год).
- Тема 13. Центральна нервова система (2 год).
- Тема 14. Периферична нервова система (2 год).
- Тема 15. Органи чуття (аналізатори) (2 год).

ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ (54 год)

- Тема 1. Анатомічні методидослідження (2 год).
 Тема 2. Внесок українських науковців в анатомію (2 год).
 Тема 3. Анатомічна термінологія (2 год).
 Тема 4. Основні осі та площини в анатомії (2 год).
 Тема 5. Будова та функції тканин організму (2 год).
 Тема 6. Будова кістки. Скелет людини. (2 год).
 Тема 7. З'єднання кісток та їхні типи (2 год).
 Тема 8. Будова та функціонування суглобів тіла людини (2 год).
 Тема 9. Будова та види м'язів. Фасції (2 год).
 Тема 10. Анатомія м'язів голови (2 год).
 Тема 11. Анатомія м'язів шиї (2 год).
 Тема 12. Анатомія м'язів тулуба (2 год).
 Тема 13. Анатомія м'язів плечового поясу та вільної верхньої кінцівки (2 год).
 Тема 14. Анатомія м'язів поясу та вільної нижньої кінцівки (2 год).
 Тема 15. Анатомія органів травлення (2 год).
 Тема 16. Анатомія дихальної системи (2 год).
 Тема 17. Анатомія серця та судин (2 год).
 Тема 18. Велике і мале коло кровообігу (2 год).
 Тема 19. Анатомія лімфатичної системи (2 год).
 Тема 20. Анатомія сечової системи (2 год).
 Тема 21. Анатомія статевої системи (2 год).
 Тема 22. Ендокринна система (2 год).
 Тема 23. Анатомія центральної нервової системи (2 год).
 Тема 24. Анатомія периферичної нервової системи (2 год).
 Тема 25. Анатомія вегетативної (автономної) нервової системи (2 год).
 Тема 26. Будова шкіри (2 год).
 Тема 27. Будова аналізаторів (2 год).

Методи та технології навчання

Методи та технології навчання

Методи: вербальні, наочні, практичні та ін., зокрема демонстрація, творчий метод, проблемно-пошуковий метод, навчальна дискусія/дебати, мозковий штурм, аналіз ситуації.

Технології:

Імітаційні (рольові та ділові ігри).

Неімітаційні (розгляд проблемних питань, демонстрація відео).

Робота в малих групах (команді).

Проектна технологія.

Аналіз конкретних ситуацій (case study).

Форми проведення занять

Форми проведення занять: проблемні та оглядові лекції, міні-лекції, аналіз конкретних ситуацій, презентації, дискусії, ситуаційні дослідження, лабораторні заняття, ділові ігри, тренінги, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки тощо.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Лабораторне обладнання, мікроскопи, мікропрепарати, муляжі, мультимедіа-, відео- і звуковідтворююча, проекційна апаратура, комп'ютерні системи та мережі, бібліотечні фонди.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Знання, вміння та навички, набуті під час занять, оцінюватимуться на лабораторних заняттях та колоквиуму по всьому матеріалу.

Для досягнення цілей та завдань ОК студентам потрібно вчасно виконати завдання, пов'язані з пошуком інформації стосовно вибраної професійної діяльності, вчасно здати модульні контролю знань.

Теоретичні знання, отримані під час лекцій, оцінюватимуться у практичному вмінні.

За аудиторні заняття студенти отримують від 0 до 60 балів.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом виставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

Теми	Короткий зміст завдання	За якісне оформлення та виконання завдання	За відповіді на запитання	Всього балів
Тема 1.	З'ясувати анатомічні методи дослідження	1	1	2
Тема 2.	З'ясувати внесок українських науковців в анатомію	1	1	2

Тема 3.	Охарактеризувати основні анатомічні терміни	1	1	2
Тема 4.	З'ясувати основні осі та площини в анатомії	1	1	2
Тема 5.	Охарактеризувати будову та функції тканин організму	1	1	2
Тема 6.	Охарактеризувати будову кістки. Скелет людини.	1	1	2
Тема 7.	Охарактеризувати з'єднання кісток та їхні типи	1	1	2
Тема 8.	Охарактеризувати будову та функціонування суглобів тіла людини	2	1	3
Тема 9.	Охарактеризувати будову та види м'язів. Фасції	1	1	2
Тема 10.	З'ясувати анатомію м'язів голови	2	1	3
Тема 11.	З'ясувати анатомію м'язів шиї	2	1	3
Тема 12.	З'ясувати анатомію м'язів тулуба	2	1	3
Тема 13.	З'ясувати анатомію м'язів плечового поясу та вільної верхньої кінцівки	2	1	3
Тема 14.	З'ясувати анатомію м'язів поясу та вільної нижньої кінцівки	2	1	3
Тема 15.	З'ясувати анатомію органів травлення	1	1	2
Тема 16.	З'ясувати анатомію дихальної системи	1	1	2
Тема 17.	З'ясувати анатомію серця та судин	1	1	2
Тема 18.	Охарактеризувати велике і мале коло кровообігу	1	1	2
Тема 19.	З'ясувати анатомію лімфатичної системи	1	1	2
Тема 20.	З'ясувати анатомію сечової системи	1	1	2
Тема 21.	З'ясувати анатомію статевої системи	1	1	2
Тема 22.	З'ясувати будову ендокринної системи	1	1	2
Тема 23.	З'ясувати анатомію центральної нервової системи	1	1	2
Тема 24.	З'ясувати анатомію периферичної нервової системи	1	1	2
Тема 25.	З'ясувати анатомію вегетативної (автономної) нервової системи	1	1	2
Тема 26.	З'ясувати будову шкіри	1	1	2
Тема 27.	З'ясувати будову аналізаторів	1	1	2
Всього				60

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література

1. Анатомія людини: підручник. І.Я Коцан, В.О. Гринчук, В.Х. Велемець [та ін.]. Луцьк: Волин. НУ ім. Лесі Українки, 2010. 890 с.
2. Анатомія людини: підручник. Матешук-Вацеба Л. Н. Львів. 2021. 400 с.
3. Анатомія людини: підручник / С.М. Білаш, М.М. Коптев, О.М. Проніна, О.М. Беляєва та ін. ; за ред. С.М. Білаша. К.: ВСВ «Медицина», 2023. 279 с.
4. Головацький А.С. Анатомія людини: підручник у 3 т. / А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін. Вид. 3. Вінниця: Нова Книга, 2015. 456 с.
5. Музика Ф.В., Гриньків М.Я., Куцериб Т.М. Анатомія людини: навч. посіб. Львів: ЛДУФК, 2014. 359 с.
6. Чорнокульський С.Т. Анатомія кісток та їх з'єднань (остео-артросиндесмологія). Навчально-методичний посібник. Видавництво: Книга плюс. 2021. 160 с.

7. Чернокульський С.Т. Анатомія м'язів (міологія). Навчально-методичний посібник. Видавництво: Книга плюс. 2022. 160 с.
8. Чернокульський С.Т. Анатомія внутрішніх органів (спланхнологія). Навчально-методичний посібник. Видавництво: Книга плюс. 2020. 152 с.
9. Чернокульський С.Т. Анатомія центральної нервової системи. Навчально-методичний посібник. Видавництво: Книга плюс. 2019. 160 с.
10. Чернокульський С.Т. Анатомія судин та нервів тулуба (ангіоневрологія). Навчально-методичний посібник. Видавництво: Книга плюс. 2019. 120 с.
11. Чернокульський С.Т. Анатомія судин та нервів голови і шиї (ангіоневрологія). Навчально-методичний посібник. Видавництво: Книга плюс. 2019. 120 с.
12. Чернокульський С.Т. Анатомія судин і нервів верхньої та нижньої кінцівки (ангіоневрологія). Навчально-методичний посібник. Видавництво: Книга плюс. 2018. 96 с.

Допоміжна література

1. Атлас анатомії людини за Неттером: класичний ділянковий підхід: 8-е видання / Френк Г. Неттер. 2024. 719 с.
2. Самусев Р.П., Липченко В.Я. Атлас анатомії людини: навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2011. 751 с.
3. Черкасов В.Г., Кравчук С.Ю. Анатомія людини: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2011. 639 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет
https://anatom.ua/ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text https://mms.gov.ua/invasport/reabilitacijno-sportivni-zahodi https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-2021-%D0%BF#Text
Поєднання навчання та досліджень
Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики курсу.
ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ
Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)
Здатність до навчання, здатність логічно обґрунтовувати позицію, знаходити вихід зі складних ситуацій, взаємодія з людьми, вміння відчувати настрій співрозмовника, вміння працювати в команді, комунікаційні якості, навички ведення перемовин, навички усного спілкування, працелюбність, саморозвиток, творчі здібності.
Дедлайни та перескладання
<p>Перездача відбувається шляхом відпрацювання лабораторних занять з іншою підгрупою студентів.</p> <p>Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно з «Порядком ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», https://ep3.nuwm.edu.ua/30369/1/. Згідно з цим документом і реалізується право студента на повторне вивчення ОК чи повторне навчання на курсі.</p> <p>Перездача модульних контролів здійснюється згідно графіку. Оголошення стосовно дедлайнів задачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/</p>
Неформальна та інформальна освіта
<p>Студенти мають право на перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно з відповідним Положенням про неформальну освіту. http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/.</p> <p>Студенти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даного освітнього компонента, його програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.</p>
Правила академічної доброчесності

Всі студенти, співробітники та викладачі НУВГП мають бути чесними у своїх стосунках, що пов'язані з навчальною роботою. Студенти мають самостійно виконувати та подавати на оцінювання лише результати власних зусиль та оригінальної праці.

Здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.

В цілому студенти та викладачі мають дотримуватися «Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в НУВГП» <https://nuwm.edu.ua/files>

Вимоги до відвідування

Студент зобов'язаний брати участь у всіх заняттях.

Лекції та лабораторні заняття відбуваються в офлайн або онлайн режимі, згідно з розкладом.

Відпрацювати пропущені заняття можна при проведенні занять з іншою групою за тією ж темою або під час консультацій з предмету.

Заняття онлайн можуть проводитися за допомогою Google Meet за кодом.

Студент має право оформити індивідуальний графік навчання згідно з відповідним положенням <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>

Здобувачі можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки за дозволом викладача.

**Лектор Гуцман С.В., кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри медико-біологічних дисциплін**

**Автори Гуцман С.В., кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри медико-біологічних дисциплін;
Долішній М.В., старший викладач кафедри теорії
та методики фізичного виховання
Ребров В.В, старший викладач кафедри теорії
та методики фізичного виховання**

Автор
Завідувач КМБД

Сергій ГУЦМАН

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №1587
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009B6C3700C8C2C100